

พุทธปรัชญาเถรวาทกับปัญหาเรื่องความรู้เกี่ยวกับโลกภายนอก

นายไพรินทร์ กะทิพมราช

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาปรัชญา ภาควิชาปรัชญา

คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2547

ISBN 974-17-6763-3

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

๒๒ พ.ย. ๒๕๔๙

I21998553

Theravada Buddhism and the Problem of Knowledge of the External World

Mr. Pairin Katipommarat

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Arts in Philosophy

Department of Philosophy

Faculty of Arts

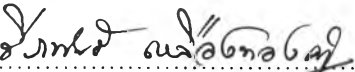
Chulalongkorn University

Academic Year 2004

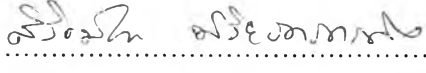
ISBN 974-17-6763-3

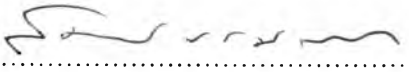
หัวข้อวิทยานิพนธ์ พุทธปรัชญาเถรวาทกับปัญหาเรื่องความรู้เกี่ยวกับโลกภายนอก
โดย นายไพรินทร์ กะทิพรมราช
สาขาวิชา ปรัชญา
อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ ดร.สมภาร พรมทา

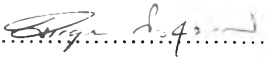
คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้หัวข้อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็น
ส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทมหาบัณฑิต

 คณบดีคณะอักษรศาสตร์
(ศาสตราจารย์ ดร.ธีระพันธ์ เหลืองทองคำ)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

 ประธานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศิริเพ็ญ พิริยจิตกรกรกิจ)

 อาจารย์ที่ปรึกษา
(รองศาสตราจารย์ ดร.สมภาร พรมทา)

 กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ มรรยาท กิจสุวรรณ)

ไพรินทร์ กะทิพมราช : พุทธปรัชญาเถรวาทกับปัญหาเรื่องความรู้เกี่ยวกับโลกภายนอก (THERAVADA BUDDHISM AND THE PROBLEM OF KNOWLEDGE OF THE EXTERNAL WORLD) อ.ที่ปรึกษา : รองศาสตราจารย์ ดร.สมภาร พรมทา. 77 หน้า. ISBN 974-17-6763-3.

ปัญหาเรื่องความรู้เกี่ยวกับโลกภายนอก ซึ่งเป็นปัญหาที่สำคัญในญาณวิทยาตะวันตก คือ ปัญหาที่ว่ามนุษย์เรานั้นสามารถเข้าถึงหรือมีความรู้เกี่ยวกับโลกภายนอกอย่างที่ยืนยันจริงๆ ได้หรือไม่อย่างไร การวิจัยนี้มีจุดประสงค์ต้องการศึกษาเพื่อดูว่าพุทธปรัชญาเถรวาทจะมีคำตอบหรือคำอธิบายอย่างไรต่อประเด็นปัญหานี้ กล่าวคือในทัศนะของพุทธปรัชญาแล้ว มนุษย์สามารถเข้าถึงหรือมีความรู้ที่แท้จริงเกี่ยวกับโลกภายนอกได้หรือไม่ และถ้าพุทธปรัชญายืนยันว่ามนุษย์สามารถเข้าถึงความรู้ที่แท้จริงเกี่ยวกับโลกภายนอกได้ พุทธปรัชญาจะมีข้อเสนออย่างไร

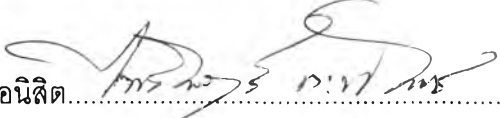
ผลของการวิจัยพบว่า ในเบื้องต้นพุทธปรัชญามีความคิดเห็นสอดคล้องกับนักปรัชญาตะวันตกยุคปัจจุบันท่านหนึ่งคือ นอร์วูด รัสเซลล์ แอนสัน ในข้อเสนอของเขาเรื่อง "การพ่วงมากับทฤษฎีของการสังเกต" และด้วยลักษณะเช่นนี้ทำให้ความสามารถในการเข้าถึงความรู้ที่แท้จริงเกี่ยวกับโลกของมนุษย์มีข้อจำกัด แต่อย่างไรก็ตามเมื่อเราศึกษาคำสอนที่อาจเรียกได้ว่าเป็นญาณวิทยาของพุทธปรัชญาทั้งระบบแล้ว เราจะพบว่าพุทธปรัชญายืนยันอย่างชัดเจนว่ามนุษย์สามารถเข้าถึงความรู้ที่แท้จริงเกี่ยวกับโลกภายนอกได้ โดยการฝึกฝนตนเองตามกระบวนการที่เรียกว่า "ไตรสิกขา" อีกทั้งการรู้ความจริงเกี่ยวกับโลกภายนอกก็มีความสำคัญอย่างมากในระบบความคิดของพุทธปรัชญา

ถึงแม้พุทธปรัชญาจะยืนยันอย่างชัดเจนว่ามนุษย์สามารถเข้าถึงความรู้ที่แท้จริงเกี่ยวกับโลกภายนอกได้ แต่เมื่อเราศึกษาวิเคราะห์การทำงานขั้น "สัญญา" ในกระบวนการรับรู้โลกของมนุษย์ตามคำอธิบายของพุทธปรัชญาอย่างละเอียดแล้ว ในท้ายที่สุดเราจะพบว่าการยืนยันของพุทธปรัชญานั้นเป็นการยืนยันที่ใช้ในความหมายเฉพาะกล่าวคือ เฉพาะความรู้ที่เกี่ยวกับการดับทุกข์เท่านั้น

ภาควิชา.....ปรัชญา.....

สาขาวิชา.....ปรัชญา.....

ปีการศึกษา.....2547.....

ลายมือชื่อนิสิต.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....

4580190222: MAJOR PHILOSOPHY

KEYWORD: BUDDHISM / KNOWLEDGE / EXTERNAL WORLD

PAIRIN KATIPOMMARAT : THERAVADA BUDDHISM AND THE PROBLEM OF
KNOWLEDGE OF THE EXTERNAL WORLD. THESIS ADVISOR: ASSOC. PROF.
SOMPARN PROMTA, PH.D. 77 pp. ISBN 974-17-6763-3.

The problem of the knowledge of the external world, an important problem in western epistemology, states that it is impossible for human beings to have the knowledge of the external world. The purpose of this thesis is to study that how Theravada Buddhism has the answer for this question. If Buddhism claims that human being is capable to do that, how Buddhism explains such a claim.

It is found that, at the first stage, Buddhism is compatible with Norwood Russell Hanson's "theory-ladenness of observation". According to Hanson, human being has limited capacity to attain the real knowledge of the external world. However, when we study the whole system of Buddhist epistemology, we have found that Buddhism clearly states that human being is capable to attain the real knowledge of external world by training themselves through the process called "traī sikkha" (the Threefold Learning). In addition, the knowing of reality of external world is very important in the teaching of Buddhism.

Even though Buddhism states that man can have the knowledge of the external world, such a claim should be understood within some limited meaning. Through the study of the role of *saññā*, it is found that the knowledge of the external world in Buddhist teaching is closely related to the concept of the cessation of suffering. So we can say that for Buddhism, man can have the knowledge of the external world only in terms of knowledge which leads to the cessation of suffering.

Department.....Philosophy....

Field of study....Philosophy...

Academic year.....2004.....

Student's signature.....

Advisor's signature.....

Pairin Katipommarat
Somparn Promta

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยความกรุณาของ อาจารย์สมภาร พรหมทา อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ อาจารย์สิริเพ็ญ พิริยจิตรกรกิจ และ อาจารย์มรรยาท กิจสุวรรณ คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ที่ได้ให้คำแนะนำและตรวจแก้ไขงานการเขียนวิทยานิพนธ์สำเร็จลงได้ด้วยดี ผู้วิจัยจึงขอขอบพระคุณท่านอาจารย์มา ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอขอบพระคุณคณาจารย์ทุกท่านทั้งที่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยและมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ที่ได้มีส่วนช่วยอบรมสั่งสอนผู้วิจัยทั้งในเรื่องวิชาการและเรื่องอื่นๆ โดยเฉพาะอาจารย์ มล.นิพาดา เทวกุล และ อาจารย์ศิริวรรณ เกษมศานต์กิตติกาน อาจารย์ผู้ซึ่งมีจิตวิญญาณของความเป็นครูอย่างแท้จริง ผู้วิจัยรู้สึกสำนึกเสมอว่าหากไม่ได้รับความเมตตาจากท่านอาจารย์ทั้งสอง เชื่อได้เลยว่าชีวิตทางการศึกษาของผู้วิจัยคงจะไม่ราบรื่น เช่นที่เป็นอยู่นี้อย่างแน่นอน

ขอขอบคุณโครงการผลิตและพัฒนาอาจารย์(UDC) สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา(สกอ.) ที่ได้มอบทุนอุดหนุนการศึกษาให้แก่ผู้วิจัยซึ่งได้นำมาเป็นค่าใช้จ่ายต่างๆ ตลอดระยะเวลาของการศึกษาในหลักสูตร

ขอแสดงความขอบพระคุณ หลวงพี่เกียรติศักดิ์ กิตติเวที(บังเพลิง) ขอขอบคุณ พี่ชยันต์ มาทน พี่พิพัฒน์ สุยะ พี่พนอม บุญเลิศ น.ส.เพชรวิภา คงอ่ำ นายจักรเรศ อินทร์รัตน์ นายวุฒิพงศ์ ทะสุนทร นายอัทธิศักดิ์ ประกิจ นายรุ่งโรจน์ โกรธวัฒนานนท์ นายปริญญา สุขเกษม นายประชา ชำนาญสิงห์ นายปกรณ์ ศิวะพรประเสริฐ น.ส.ภาสวรรณ จินสลุด น.ส.อ้นชลนันท์ พลชนะ บรรดาพี่น้องผองเพื่อนที่อุทิศสาคูให้คำปรึกษาร่วมพูดคุยถกเถียง ให้ยืมหนังสือ เป็นธุระในการจัดพิมพ์ ตรวจสอบคำผิด และให้ความช่วยเหลือเป็นกำลังใจแก่ผู้วิจัยด้วยดีเสมอมา

ท้ายที่สุดนี้ ผู้วิจัยต้องขอขอบคุณญาติพี่น้องทุกท่านและที่สำคัญที่สุดต้องขอกราบขอบพระคุณ พ่อโพธิ์ – แม่ประนอม กะทิพรมราช แม่ใหญ่สิน เเผด็จตะคุ บุพการีผู้ซึ่งผู้สุดสาคูอดทนต่อความยากลำบากสงเสียดให้ผู้วิจัยได้มีโอกาสในการศึกษาเล่าเรียนอย่างดีเช่นที่เป็นอยู่ทุกวันนี้ และหากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีส่วนดีอยู่บ้าง ผู้วิจัยขอให้คุณความดีส่วนนั้นเป็นสิ่งบูชาพระคุณของท่านทั้งหลายเหล่านี้

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 แนวเหตุผล ทฤษฎีสำคัญหรือสมมติฐาน	1
1.3 วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	2
1.4 ขั้นตอนและวิธีดำเนินการวิจัย.....	2
1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	3
บทที่ 2 ปัญหาเรื่องความรู้เกี่ยวกับโลกภายนอกและข้อเสนอเรื่องการพ่วงมากับทฤษฎีของการ สังเกต.....	4
2.1 ปัญหาเรื่องความรู้เกี่ยวกับโลกภายนอก.....	4
2.2 ข้อเสนอเรื่องการพ่วงมากับทฤษฎีของการสังเกต.....	11
2.3 สรุป.....	15
บทที่ 3 การพ่วงมากับทฤษฎีของการสังเกตในญาณวิทยาของพุทธปรัชญาเถรวาท.....	17
3.1 วิเคราะห์กระบวนการรับรู้โลกของมนุษย์.....	17
3.2 ทำทฤษฎีของพุทธปรัชญาอันเนื่องมาจากข้อเสนอเรื่องการพ่วงมากับทฤษฎีของ การสังเกต.....	25
3.2.1 ทำทฤษฎีของพุทธปรัชญาต่อการถกเถียงทางอภิปรัชญา.....	25
3.2.2 ทำทฤษฎีของพุทธปรัชญาที่มีต่อวิทยาศาสตร์.....	29
3.3 สรุป.....	36

สารบัญ(ต่อ)

บทที่ 4 ปัญหาเรื่องความรู้เกี่ยวกับโลกภายนอกในทัศนะของพุทธปรัชญาเถรวาท.....	37
4.1 ความสำคัญของการรู้ความจริงเกี่ยวกับโลกภายนอกในระบบความคิดของพุทธปรัชญา.....	37
4.2 มนุษย์สามารถมีข้อมูลที่แท้จริงเกี่ยวกับโลกภายนอกได้อย่างไร.....	42
4.3 บทวิเคราะห์ : ความหมายของ "การรู้ความจริงเกี่ยวกับโลกภายนอก"ในคำอธิบายของพุทธปรัชญา.....	49
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ.....	62
5.1 สรุปผลการวิจัย.....	62
5.2 ข้อเสนอแนะ.....	65
รายการอ้างอิง.....	67
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	69